تحلیل کیفی پدیده تقلب یا تخلف دانشجویان **از دید گاه استادان و کارشناسان مسئول آموزش موسسات اموزش عالی رشت**[1]

نادر افقی[2]
عباس صادقی[3]
محمد حسن بناپورحمیدی[4]
سیده فاطمه امامی[5]

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۱۱/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۳/۲۹

چکیده

تقلب امتحانی پدیده‌ای عالم گیر است که محدود به مرز جغرافیایی و یا دانشگاه و مدرسه خاصی نمی‌شود. مسئله اصلی در این مقاله بررسی و پاسخ به ۹ سوال در باره پدیده تقلب با توجه به مضامین چند وجهی آن از زوایای متفاوت است که توسط استادان دانشگاه و کارشناسان مسئول آموزش در سطح دانشگاه‌های شهر رشت صورت پذیرفت و تکمیل گردید. این پژوهش از نوع مقطعی و با هدف توصیفی- تبیینی است. از آن جا که این تحقیق به دنبال درک وشرح واژه تقلب از دیدگاه استادان و کارشناسان مسئول آموزش موسسات عالی

---

[1]. این پژوهش بر گرفته از طرح پژوهش مصوب با عنوان بررسی عوامل موثر بر انجام تقلب در بین دانشجویان موسسات آموزش عالی شهر رشت است که در سال ۱۳۹۰ در دانشگاه گیلان انجام گرفته است.

[2]. استادیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران، مسئول مکاتبه، پست الکترونیک: N.ofoghi@yahoo.com

[3]. دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران، پست الکترونیک: Asadeghi@guilan.ac.ir

[4]. مربی گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران، پست الکترونیک: Banapou@guilan.ac.ir

[5]. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران، پست الکترونیک: F.emami۲۲@yahoo.com

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]

شهر رشت و نوع تفسیر آنان از جهان اجتماعی بوده است، جمع آوری داده‌ها با رویکرد کیفی و تکنیک مصاحبه نیمه ساختار مند با ۲۰ نفر از استادان و کارشناسان مسئول آموزش که به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده بودند، صورت گرفت. با نگاهی به تحلیل یافته‌های تحقیق بر اساس کد گذاری موضوعی داده‌ها می‌توان متوجه این موضوع شد که هر یک از افراد نمونه ،نظرات متفاوتی در خصوص مضامین مورد نظر ارائه نموده اند. نتایج این پژوهش نشان دادند که مواردی نظیر: عدم تسلط بر موضوع درسی، کوتاهی در انجام تکالیف دانشجوئی، عدم آمادگی برای امتحان، عدم اجرای قوانین و مقررات، نداشتن انگیزه کافی، فضای جلسه امتحان، نبودن بلوغ اجتماعی کافی در دانشجویان، مدرک گرائی، بزرگ نمایی کاذب نمرات امتحانی، می‌توانند عوامل تاثیرگذار بر گرایش به تقلب در میان دانشجویان باشند.

واژگان کلیدی: تقلب، تخلف، سازگاری ارزشی، موسسات آموزش عالی رشت.

مقدمه و بیان مسئله

نهادهای آموزشی و پرورشی، فرایند نظام‌یافته جامعه‌پذیری افراد را بر عهده دارند. امتحان و آزمون، نهادهای فرعی آن می‌باشند (نیک گهر، ۱۳۸۳: ۱۸٦ به نقل از علیخواه و همکاران، ۱۳۹۳: ۱٦۲). یکی از مسائل جامعه دانشگاهی تقلب است. رفتار تقلب در محیط آکادمیک در حال افزایش است (مک کاب[٦] و ترینو، ۱۹۹۷؛ مک کاب و دیگران،۲۰۰۱ و فارنز[۷] و دیگران، ۲۰۱۱) و اکثر دانشجویان، نوعی بی‌صداقتی تحصیلی را در طول دوران تحصیل خود گزارش نموده‌اند (مرداک[۸]، ۲۰۰۸، به نقل از خامسان و امیری، ۱۳۹۰: ۵۳).

پدیده تقلب بر نظم و انضباط دانشگاه اثر منفی وارد می‌سازد و در کاهش اعتبار و ارزش مدارک اعطایی آن مؤسسه دانشگاهی و علمی نقش دارد .همچنین، بر افکار فراگیران اثر سوئی دارد و اعتبار آنان را کاهش می‌دهد و بر رشد و سلامت آنها اثر می‌گذارد (ران-اکسیو پین[۹]، ۲۰۰۷: ۱۲؛ استرن و هاولیکک[۱۰]، ۱۹۸٦: ۱۲۹). البته باید توجه داشت این اتفاق یعنی ارتباط بین تقلب در امتحان و تقلب در شغل و زندگی،همواره یک ارتباط معنی دار نیست. ممکن است هر یک زمینه‌ها و عوامل جداگانه‌ای برای بروز داشته باشند. همچنین، تقلب ازنظر روانی می‌تواند آثاری مانند بروز احساس ترس و حقارت و پنهان‌کاری را در افراد در پی داشته باشد. به‌طوری‌که روانشناسان تقلب را بیماری روحی شخصیتی می‌دانند و معتقدند وقتی‌که درباره نادرستیِ رفتار تقلب

٦. McCabe
۷. Farnese
۸. Mordak
۹. Run-Xian & Xiao-pin
۱۰.Stern & Havlicek

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]

به فراگیران هشدار نمی‌دهیم و پیامدهای منفی آن را آشکار نمی‌کنیم، چگونه می‌توان انتظار داشت که آن‌ها به سمت تقلب رو نیاورند(شرفی و علی بیگی، ۱۳۹۲: ۱٤۲).

با توجه به نتایج پژوهش‌های فوق، به نظر می‌رسد کمتر به عواملی نظیر تاثیرپدیده‌های فرهنگی در تقلب، تعاریف ذهنی تقلب از نظر افراد، تفاوت‌های بین مفاهیمی مانند تقلب، تخلف یا نوعی سازگاری ارزشی، پرداخته شده است. از این رو،پژوهش حاضر در پی یافتن پاسخ به پرسش هایی در زمینه شکل گیری پدیده تقلب یا تخلف دانشجویان است. سوالات اصلی پژوهش از قرار زیر است:

۱. چرا دانشجویان اقدام به تقلب یا تخلف می‌کنند ؟

۲. تفاوت تقلب و تخلف چیست؟

۳. آیا دانشجویان با نگرش مثبت (مثلاً اگر تقلب کنی نتیجه می‌گیری) در مقایسه با دانشجویان با نگرش منفی (مثلاً اگر تقلب کنی کار خطایی انجام داده‌ای ولی مجبوری) بیشتر تقلب یا تخلف می‌کنند ؟ چرا؟

٤. دانشجویان متقلب یا متخلف چه ویژگی‌های شخصیتی دارند؟ توضیح دهید.

۵. آیا بین شیوه تدریس استاد با اقدام به تقلب یا تخلف رابطه دارد؟ چرا؟

٦. آیا بین محتوای دروس و اقدام به تقلب یا تخلف رابطه‌ای مشاهده می‌کنید ؟ چرا؟

۷. آیا بین رشته تحصیلی، نوع موسسه آموزش عالی، سن، جنسیت و اقدام به تقلب یا تخلف رابطه وجود دارد؟ چرا؟

۸. چه ارتباطی بین وجود اضطراب و اقدام به تقلب یا تخلف در دانشجویان مشاهده می‌کنید ؟

۹. آیا تقلب یا تخلف را می‌توان از سیستم آموزشی حذف کرد؟ چگونه ؟

راحت طلبی، عدم اعتماد به نفس و به دنبال آن نیاز به تقلب برای انجام تکالیف دانشگاهی، همواره سود جویان را تشویق نموده است. به طوری که روزانه با انواع تبلیغات و آگهی‌های فروش تکالیف یا سوالات امتحانی و حتی پایان‌نامه‌های دانشجویی در مقاطع مختلف در رسانه‌های گوناگون مجازی و غیر مجازی مواجه می‌شویم.

علیوردی نیا و همکاران(۱۳۹٤) در پژوهشی تحت عنوان بررسی نقش یادگیری اجتماعی در تقلب دانشگاهی به آزمون نظریه یادگیری اجتماعی ایکرز در تبیین تقلب دانشگاهی میان دانشجویان پرداخت. در این پژوهش مدلی ساختاری که روابط علی بین متغیرهای مکنون را مشخص کند جهت آزمون این نظریه تدوین شد. نتایج مدل ساختاری تحقیق، برازش داده‌های مشاهده شده با مدل نظری تحقیق تأیید شد. اثر متغیرهای پیوند افتراقی، تعاریف، عکس‌العمل و پاداش بر تقلب دانشگاهی معنادار بود؛ در حالی که اثر متغیرهای تشویق، بازدارندگی و تقلید معنادار نبود. در نهایت، هم نظریه یادگیری اجتماعی قادر به تبیین تقلب دانشگاهی است.

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.2008000.1396.9.1.3.9]

امینی و همکاران(١٣٩٤) در پژوهشی تحت عنوان مقایسه نگرش و عملکرد دانشجویان پزشکی مقطع بالینی دانشکده پزشکی شیراز در زمینه انواع تقلب دانشگاهی(تقلب در امتحان، تقلب در بالین و تقلب در نوشتن پژوهش و مقاله)به بررسی تعیین شیوع انواع تقلب در بین دانشجویان پزشکی سه سال آخر دانشکده پزشکی شیراز در سال ١٣٨٨ پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد هر چند بیشتر دانشجویان نگرش مثبت دارند و تقلب را امر ناپسندی می دانند، اما نیمی از آنان مرتکب تقلب شده اند که این موضوع را می توان ناشی از استرس امتحان دانست .بنابراین، به نظر می رسد باید بر روی رفتارهای دانشجویان کار شود و آموزش های لازم به آنان در این زمینه ارایه گردد؛ به طوری که داشتن استرس دلیلی برای انجام تقلب نباشد و این پدیده در عمل مهار شود.

علیخواه (١٣٩٣) در پژوهشی تحت عنوان تقلب در امتحان؛ نگاهی از درون به بررسی تقلب در امتحان در پی ریشه‌یابی دلایل تقلب، از نظریه تکنیک‌های خنثی‌سازی سایکز و ماتزا استفاده کرده است. طبق بررسی یافته‌ها حاکی از آن است که امتحانات در سیستم آموزشی کشورمان از یک مسئله سنجشی به یک مسئله ارزشی تبدیل‌شده است و این تبدیل نابجا عاملی در افزایش میزان تقلب در بین دانشجویان شده است.

فعلی و همکاران(١٣٩٣) در پژوهشی تحت عنوان عوامل مؤثر بر تقلب دانشجویان درآزمونهای دانشگاهی به شناسایی عوامل مؤثر بر تقلب دانشجویان در آزمونهای پرداخت. روش پژوهش از نوع توصیفی –همبستگی بود که به صورت پیمایشی انجام شد .جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دوره کارشناسی دانشکده کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان بود که حداقل یک نیمسال تحصیلی را گذرانده بودند. نتایج تحقیق نشان داد که بین متغیرهای جمعیت شناختی و روانشناختی پاسخگویان با میزان تقلب آنها در آزمونهای دانشگاهی رابطه معنادار وجود دارد. در آزمون رگرسیون چندگانه خطی متغیرهای نگرش به تقلب در آزمون، انگیزه برای تقلب در آزمون، سن و سنوات تحصیلی توانایی تبیین ٣٩ درصد از تغییرات میزان تقلب پاسخگویان در آزمونهای دانشگاهی را دارا بودند.

(لاورا تودارو[١١]، ٢٠١٤) در پژوهشی تحت عنوان تقلب علمی در دانشجویان: روابط میان شخصی ارزش‌ها، عزت‌نفس و تسلط با استفاده از روش توصیفی و تحلیلی به بررسی عوامل مؤثر بر تقلب در میان دانشجویان دختر و پسر پرداخت. نتایج حاکی از آن است که مابین جنسیت و تقلب تفاوت معنی‌داری وجود ندارد و همچنین دانشجویان با سطح تسلط بالا و عزت‌نفس بیشتر کم‌تر به سمت تقلب می‌روند.

١١. Laura Teodora David

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]

(استانکولسکو[١٢]، ٢٠١٢) در مقاله‌ای تحت عنوان عوامل اثرگذار بر رفتار افراد در هنگام تقلب به بررسی رابطه بین گرایش‌های عاطفی در شرایط شرم‌آور و رفتار افراد در هنگام تقلب پرداخت.

بررسی پیشینه ها ی داخلی و خارجی اشاره شده و نتایج آنها،نشان می دهد علیرغم اینکه پژوهش هایی در زمینه تقلب انجام شده است اما همچنان تعداد و تنوع این پژوهش ها نا کافی است: آسیب شناسی ،تحلیل عوامل بازدارنده ،طبقه بندی نظرات و تفسیر های کا رشناسان در زمینه تقلب، تبدیل تقلب به نوعی ساز گاری ارزشی در بین دانشجویان ،از جمله مواردی است که به نظر می رسد باید بیشتر مورد توجه قرار گیرند.از این رو ضرورت پژوهش حاضر بیشتر روشن می شود.

ادبیات پژوهش

تعریف تقلب

تقلب در امتحانات[١٣] که در این پژوهش جهت اختصار از آن «تقلب امتحانی» یا «تقلب» یاد می‌شود ، ازنظر جنسن[١٤] و همکارانش (٢٠٠٢) اساساً نوعی فریب‌کاری [١٥] و حقه‌بازی محسوب می‌شود . در برخی از متون، زیرمجموعه «نادرستی تحصیلی» و در برخی متون مترادف با نادرستی تحصیلی محسوب می‌شود . به‌هرحال تقلب امتحانی طبق تعریف تورپ[١٦] و همکارانش (١٩٩٩) عبارت از اقدام دانشجو یا دانش‌آموز به‌منظور قلمداد نمودن کار تحصیلی دیگران به‌جای خود است. تقلب امتحانی پدیده‌ای عالم‌گیر است که محدود به مرز جغرافیایی و یا دانشگاه و مدرسه خاصی نمی‌شود و برخی صاحب‌نظران با توجه به فراوانی آن از این پدیده به‌عنوان اپیدمی و برخی به‌عنوان یک مشکل مزمن یادکرده‌اند .

به عقیده براون[١٧] (١٩٧٦) و روانشناسان تربیتی و یادگیری و متخصصین تعلیم و تربیت در مواجهه با این واژه با توجه به عملکرد دانش آموزان و کسانی که به صحنه علم‌آموزی به هر نحوی قدم گذاشته‌اند، به نظر می رسد نیاز به دقت نظر بیشتری نسبت به محیط‌های دیگر، وجود دارد. انان معتقدند که افراد در محیط‌های تربیتی تحت تأثیر برخی انگیزه‌ها و واکنش‌ها و محیط‌های خاص قرار می‌گیرند که دست به عمل تقلب می‌زنند. به نظر انان اگر چنین محیط‌هایی مورد تهاجم فرهنگی قرار نگیرند، هیچ‌گاه دانشجو دست به چنین اقداماتی نخواهد زد(براون، ١٩٧٦: ٢١١).

١٢. Stanculescu
١٣. Cheating on exam
١٤. Jensen
١٥. Deception
١٦. Thorpe
١٧. Brown

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.2008000.1396.9.1.3.9]

با توجه به تعاریف متفاوت مفهوم تقلب در محیط‌های آموزشی ،پدیده «تقلب» را صرفاً نمی توان تنها به دانشجویان ارتباط داد این موضوع از زوایای مختلفی قابل بررسی است. برای مثال: ضعف نظام برنامه‌ریزی ، مدیریت در امر برنامه‌ریزی آموزشی، مشکلات برنامه‌های درسی و هدفمند نبودن محتواها در کتاب‌های مختلف درسی یا توجه صرف به مدرک‌گرائی و خلاصی دانشجو از محیط آموزشی که موردعلاقه‌اش نیست یا عدم کارایی رشته‌های تحصیلی در بازار کار و ده‌ها مشکلات مشابه دیگر ازاین نوع هستندکه افراد متقلب را وادار می کنند که به توجیه اعمالی نظیر: ارائه مقاله‌ای که از جای دیگر گرفته‌شده (به سرقت رفته)، رونویسی کردن تکلیف منزل از تکلیف شخص دیگر، اجازه دادن به سایر افراد برای رونویسی کردن تکلیف منزل، انجام تکلیف توسط فرد دیگر، انجام تکلیف برای سایر افراد، انجام تکلیف فردی به همراه سایر اشخاص، بپردازند

امروزه بی اخلاقی علمی(عدم صداقت علمی) و سرقت علمی یکی از موضوعات جنجال برانگیز در آموزش عالی می‌باشد به نحوی که به یکی از مباحث مهم دانشگاهی و نگرانی جدی در آموزش عالی تبدیل شده است. بی اخلاقی علمی، یک مسئله پیچیده اخلاقی است(پارک[18]، ۲۰۰۳: ٤٧١). افزایش توجه به رفتار اخلاقی به طور کلی و سوء رفتار به ویژه در سالهای اخیر، به انتشار رسواییهای اخلاقی در دانشگاهها منجر شده است. شواهد تجربی نشان از افزایش وقوع این پدیده در سال‌های اخیر نشان می‌دهد(میراندا[19]، ۲۰۱۱: ۲۰۱۱).. با این حال به نظر می‌رسد که دانشگاه‌ها درک کاملی از این مسئله ندارند(ویدمن[20]، ۲۰۰۸: ۳). بی‌اخلاقی علمی، کیفیت آموزشی سازمان‌های علمی را تضعیف کرده، قابلیتهای فارغ التحصیلان را زیر سوال برده و سد راه اهداف عمده سیستم آموزشی(از جمله آموزش شهروندانی مسئول و آبرومند)می‌باشد و سرانجام اثرات نامطلوبی برای آموزش عالی دارد. دانشجویان درگیر در بی اخلاقی علمی بعید است که بتوانند مهارت‌های لازم برای زندگی حرفه‌ای آینده خود را کسب کنند و اعطای مدرک به این افراد آسیب‌هایی جدی در سطوح مختلف در پی دارد. در واقع ورود متخصصین بی‌کفایت به بازار کار ممکن است باعث به وجود آمدن مشکلات اجتماعی متعددی در جامعه شود (تیکس ریا[21]، ۲۰۱۰: ۲۲ ؛ به نقل از همتی و کریمی، ۱۳۹۵: ۱۰۵).

تقلب در تکالیف درسی

رتینگر و جردن[22] (۲۰۰۷) به دودسته متغیر به‌عنوان علل تقلب اشاره‌کرده‌اند: متغیرهای فردی (شخصی) و متغیرهای بافتی یا زمینه‌ای (رتینگر[23]، ۲۰۰۵: ۱۰۷). در مقایسه با پژوهش‌های انجام‌شده پیرامون عوامل بافتی و

۱۸. Park
۱۹. Miranda
۲۰. Wideman
۲۱. Teixeira
۲۲. Rettinger & Jordan
۲۳. Rettinger

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]

زمینه‌ای تقلب، بیشتر پژوهش‌ها بر متغیرهای فردی متمرکز بوده‌اند (مک کب[٢٤]، ٢٠٠١: ٢١٩). برای نمونه بین سال‌های ١٩٦٠ تا ١٩٩٠ اغلب تحقیقات پیرامون تقلب دانشجویان، بر نقش عوامل فردی مرتبط با رفتار تقلب متمرکز بوده است (همان منبع). عوامل فردی، ویژگی‌هایی هستند که به‌وسیله نسل یا به‌وسیله موقعیتی که فرد در آن متولد می‌شود (مانند مذهب و ملیت) تعیین می‌گردند(بریمبل[٢٥]، ٢٠٠٥: ١٩). متغیرهای خصیصه‌ای یا فردی که بیشترین ارتباط را با انجام عدم صداقت تحصیلی (تقلب) دارند، عبارت‌اند از: موفقیت تحصیلی، سن، درگیری در فعالیت‌های اجتماعی، رشته تحصیلی، جنسیت، معدل، اخلاق کاری، شخصیت نوع A، رویکرد رقابتی به پیشرفت تحصیلی و عزت‌نفس (ارتباط عوامل موقعیتی یا بافتی بر تقلب نیز موردتوجه پژوهشگران بوده است. عوامل زمینه ای تاثیر گذار برتقلب نیز موردتوجه پژوهشگران بوده است. عوامل زمینه ای به فشارهای بیرونی گفته می‌شود که بر فرد تحمیل و موجب ترغیب یا منع تقلب می‌گردند. از مهم‌ترین این عوامل می‌توان به تأثیرات گروه همسال، استادان و معلمان و سیاست‌های آموزشی اشاره کرد(باتول[٢٦] و همکاران، ٢٠١١: ٢٤٦؛ کامینگز، مادوکس، هارلو و دیز[٢٧]، ٢٠٠٢: ٢٨٦، نول و لاوفر[٢٨]، ١٩٩٧: ٢).

علل ارتکاب تقلب از دیدگاه دانشجویان

نام امتحان همواره دلهره‌آور و اضطراب آفرین است . امتحان هر چه باشد با محرومیت‌ها و بی‌خوابی‌ها و بالاخره سرنوشت انسان گره‌خورده است و پیامد آن نگرانی از سرزنش، دلهره شکست، عقب ماندن و ناکامی در آرزوها و آرمان‌ها روح و جان آزمون دهنده را می‌آزارد و باعث می‌شود تا به دنبال راهی باشد تا در مورد موفقیت، اطمینان بیابد که یکی از این راه‌هایی که ممکن است به‌طرف آن گرایش پیدا کند تقلب در امتحان است. در پژوهش (صا دقی و همکاران،١٣٩٠) دیدگاه‌های دانشجویان از طریق چند سؤال گرداوری شد و از آن‌ها خواسته شد که نظرات صادقانه خود را در مورد تقلب در امتحان بیان دارند.

خلاصه یافته های توصیفی صحبت‌ها و نظرات ٨٠ نفر دانشجو در رشته‌های مختلف تحصیلی به شرح زیر ارائه گردید:

١. عدم اعتماد به معلومات و یادگیری خویش ٠/٠٢٣

٢. تلاش برای گرفتن نمره بالا و ترس از نمره کم گرفتن ٠/٠٢٢

٣.عدم آمادگی و فرصت کم برای مطالعه عمیق ٠/٠١٧

٤. عادت به تقلب ٠/٠١٦

٢٤. McCabe
٢٥. Brimble
٢٦. Batool et al
٢٧. Cummings, Maddux, Harlow & Dys
٢٨. Nowell & Laufer

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.2008000.1396.9.1.3.9]

٥. بی‌میلی یا عدم علاقه و انگیزه به درس ۰/۰۱۳

٦. سخت‌گیری بیش‌ازحد استاد ۰/۰۵

۷. تردید در درست بودن پاسخ‌ها ۰/۰۳

۸. نبود امکانات کافی در خوابگاه‌ها برای مطالعه ۰/۰۲

موارد دیگری چون اضطراب در جلسه امتحان، عدم تمرکز، تنبلی و راحت‌طلبی ، رقابت یا چشم هم‌چشمی در بالا گرفتن نمره، وسوسه و جو گرفتگی، شیطنت از جمله علل اشاره شده بود. همچنین(علیوردی و همکاران،١٣٩٤) بر اساس پژوهشی در رابطه با عامل اصلی تقلب دانشگاهی در میان دانشجویان با توجه به تجارب انان، به این نتیجه رسیدند که نظریه یادگیری اجتماعی توا نایی تبیین پدیده تقلب دانشگاهی در میان دانشجویان را دارد. این نظریه از طریق مولفه هایی چون: پیوند افتراقی یعنی یادگیری اعمال فاقد صداقت علمی، تابع مثبت بودن تقلب نسبت به تعاریف مطلوب از تقلب یعنی تعریف از تقلب این عمل را توجیه می کند. در عین حال تقلب تابع منفی از تعاریف نا مطلوب تقلب هم است یعنی به همان نسبت هرچه بیشتر تقلب از سوی گروه های مرجع رد شود ارتکاب به تقلب نیز کاهش می یابد.٤-تاثیر عوامل پاداش دهنده تقلب در ارتکاب به تقلب،یعنی تقویت احساساتی مانند موفقیت،متفاوت بودن،هیجان،زرنگی،کسب نمره بالا در فرد،علل ارتکاب به تقلب در بین دانشجویان را به خوبی تبیین می نماید.

اضطراب و تقلب کردن

لیزابت رومر[٢٩] و توماس بورکووک[٣٠] از روانشناسان دانشگاه پنسلوانیا، در تحقیقات خود دریافتند که منشأ و قلب تمام اضطراب‌ها ، نگرانی است. البته اذعان می‌دارند ، زمانی که نگرانی سودمند واقع شود، هیچ اشکالی ندارد. در توجیه این مسئله توضیح می‌دهند ؛ با تفکر عمیق درباره یک مشکل که به معنای به‌کارگیری تعمق سازنده است و می‌تواند شبیه نگرانی به نظر برسد، می‌توان به راه‌حلی دست‌یافت . دانیل گلن (۲۰۰۱) در کتاب خود چنین آورده است، درواقع واکنشی که زمینه‌ساز نگرانی است ، همان گوش‌به‌زنگ بودن انسان در مقابل خطر بالقوه است که بدون شک در طول دوران تکامل برای بقای نسل بشر سودمند بوده است. لیکن نگرانی‌های مزمن و مکرر، مشکل ایجاد می‌کنند که به‌صورت نوعی چرخش به دور خود است که هیچ‌گاه به راه‌حل مثبت منتهی نمی‌شود.

ریچارد کلدبرگ (۱۹۹۰) معتقد است اختلالات اضطراب به شرحی که در نوشته‌های پزشکی آمده، گروه ناهمگنی از سندرم‌های بالینی و تعریف‌ها را در برمی‌گیرد . ازنظر تاریخی، اصطلاحاتی مانند خستگی شدید

٢٩. Lizabet Roemer
٣٠. Thomas Borkovec

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]

عضله قلب «قلب تحریک‌پذیر» «نوروز قلبی» «سندرم فعالیت» و «آشتی عصبی عروقی» همه برای توصیف اختلالات مزمن اضطراب که در آن‌ها تنگی نفس، طپش قلب، خستگی، عدم تحمل فعالیت و اشتغال ذهنی با حالات جسمی علائم عمده اختلال را تشکیل می‌داده‌اند ، مورداستفاده قرارگرفته‌اند . «خستگی عصبی» یکی دیگر از اصطلاحاتی است که برای اختلالات اضطراب فراوان بکار رفته است. «نوروز اضطراب» که به‌وسیله فروید بکار رفت، متجاوز از چهل سال است که در مطالعات اختلالات اضطراب کاربرد داشته است. بنابراین واژه اضطراب به نوعی مصداق نگرانی است.

اضطراب امتحان

بیابان‌گرد (۱۳۸۱) بیان می‌دارد که اصولاً هر امتحانی یا آزمونی هیجان و اضطراب خاص خود را دارد. لکن هنر انسان در این است که با حداقل اضطراب از عهده انجام بزرگ‌ترین امتحانات برآید. البته بدیهی است که وجود اضطراب به‌خودی‌خود ا مری غیرعادی نیست، اما آنچه می‌تواند به‌عنوان یک عامل آزاردهنده و بازدارنده موردتوجه قرار گیرد، شدت هیجان‌زدگی و یا اضطراب فوق‌العاده‌ای است که در آزمون‌های مختلف برخی از افراد دچار ان می‌شوند . تجربه نشان داده است که عوارض اضطراب و فشار روانی حاصله از امتحان در عده زیادی از امتحان‌دهندگان بروز می‌کند . وقوع آن یک پدیده اتفاقی و نادر نیست که فقط گروه محدودی از آن‌ها را مبتلا سازد، بلکه همه افرادی که با امتحان سروکار دارند کم یا زیاد نگرانی و فشار و وحشت امتحان را تجربه نموده اند ؛ لکن در گروه تحقیق ما دانشجویانی که عدم اعتماد به معلومات و یادگیری خویش را ندارند (۰/۰۲۳) یا دانشجویانی که تردید در درست بودن پاسخ‌ها را دارند یا ۰/۰۱۷ دانشجویانی که عدم آمادگی و فرصت کم برای مطالعه داشتند، قطعاً بیشتر از سایر دانشجویان دچار اضطراب امتحان می‌گردند بخصوص دانشجویانی که تجارب ناخوشایندی از شکست‌های پی‌درپی امتحانی داشته یا همواره به دلایل عدیده انتظار کسب بهترین نمرات را دارند (مثلاً انتظارات خانواده یا شرایط معدل برای کسب شغل یا رقابت و چشم هم‌چشمی و مدرک‌گرائی) امکان دست زدن به تقلب برای رسیدن به نمره قابل‌قبول دور از انتظار نیست.

سایر عواملی که در «تقلب کردن» دانشجو تأثیرگذارند عبارت اند از:

خانواده، مسئولان آموزشی و اداره‌کنندگان جلسات امتحانی، معلمین و استادان، نقش صداوسیما در گسترش تقلب، سینما و سریال‌ها ، کامپیوتر (اینترنت و بازی‌های رایانه‌ای)، کتاب‌های کمک‌درسی در قالب سؤالات و پاسخ‌ها به تمرینات، اقتصاد، دادوستد عمومی، تعاملات و ارتباطات اجتماعی، امور قضایی جامعه، دوستان و همسالان، پایگاه‌های طبقاتی (اقتصادی – اجتماعی – فرهنگی)، سستی ایمان و..(صادقی و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۸).

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]

مروری بر مبانی نظری پژوهش و تحقیقات پیشین نشان می دهد که از نظر پژوهشگران و صاحب نظران،تقلب و پیامد های نظیر:بی اخلاقی علمی(عدم صداقت علمی)،سرقت علمی،نا کارامدی اموزش شهر وندان مسئول و نهایتا اثر گذاری منفی این موارد بر اموزش عالی،خود تحت تاثیر عوامل گوناگونی است.بنا براین پژوهش در باره تقلب یا تخلف دانشجویان به لحاظ نظری و کاربردی مستلزم توجه به عوامل زیر است:

_عوامل زمینه ای علاوه بر عوامل فردی در تقلب

_موضوع اضطراب امتحان،ترس از شکست و برای رهایی از این نوع انرژی های منفی مرتکب تقلب شدن

_عامل یادگیر ی اجتماعی

_تاثیر عوامل پاداش دهنده مانند:تقویت احساس موفقیت،هیجان انگیز بودن،زرنگ بودن و دسترسی اسان به نتیجه مطلوب

_تاثیر فیلم ها،بازیهای رایانه ای و نوع پاداش ها ی ان و همچنین عناصر فضای مجازی

به نظر می رسد نکته قابل توجهی ای را که می توان به مباحث نظری مطرح شده و پیشینه ها ی پژوهش اضافه نمود،نوعی تقلیل گرایی یا فرو کاستن مفهوم تقلب به سطح سرگرمی وهیجان است،حتی برای نمونه در بسیاری از اجتماعات سرگرم کننده مانند گروههای مجازی و بازیهای رایانه ای که دانشجویان در ان عضو هستند،انواع روشهای دور زدن قوانین و اصول عضو شدن در گروه و یا ارتقا به مراحل بالاتر در بازی ها را تحت عنوان "کدهای شکستن قفل مراحل" به راحتی به کاربران اموزش و در اختیار انان قرار می دهند .در واقع نوعی اموزش غیر مستقیم "تقلب" صورت می پذیرد.

بنا براین باید توجه داشت چگونگی شکل گیری پدیده تقلب دانشجویان در محیط هایی نظیر فضای آموزش عالی خود عمیقا تحت تاثیر عوامل مختلف جامعه شناختی،فردی و روان شناختی،همچنین زمینه ای ومحیطی است.

روش شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع مقطعی و با هدف توصیفی- تبیینی است. از آن جا که این تحقیق به دنبال درک وشرح واژه تقلب از دیدگاه استادان و کارشناسان مسئول آموزش موسسات عالی شهر رشت و نوع تفسیر آنان از جهان اجتماعی بوده است، جمع آوری داده‌ها با رویکرد کیفی و تکنیک مصاحبه نیمه ساختار مند با ٢٠ نفر از استادان و کارشناسان مسئول آموزش که به روش نمونه گیری هدفمند انتخاب شده بودند،صورت گرفت.

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]

یافته‌ها

تجزیه‌وتحلیل مصاحبه

در این تحقیق از ابزار مصاحبه به‌صورت نیمه ساختارمند استفاده گردید و تعداد ۹ سؤال از استادان دانشگاه‌های گیلان، علوم پزشکی، آزاد اسلامی و پیام نور پرسیده شد. روش تجزیه وتحلیل متون مصاحبه از نوع کد گذاری موضوعی بوده است. بدین صورت که ابتدا پاسخ‌ها تبدیل به گزاره‌های متنی اصلی شدند سپس از بین گزاره‌ها، مفاهیم اصلی انها براساس نوع مضمون و موضوع، کد گذاری شدند.

جدول۱: توزیع فراوانی گروه‌بندی‌ها

نمونه	فراوانی	درصد	درصد معتبر	فراوانی تجمعی
استاد دانشگاه گیلان	۳	۱۵	۱۵	۱۵
استاد دانشگاه علوم پزشکی گیلان	۳	۱۵	۱۵	۳۰
استاد دانشگاه آزاد اسلامی رشت	۳	۱۵	۱۵	٤٥
استاد دانشگاه پیام نور رشت	۳	۱۵	۱۵	٦۰
مسئولان آموزشی دانشگاه گیلان	۲	۱۰	۱۰	۷۰
مسئول آموزشی دانشگاه علوم پزشکی	۲	۱۰	۱۰	۸۰
مسئول آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی رشت	۲	۱۰	۱۰	۹۰
مسئول آموزشی دانشگاه پیام نور رشت	۲	۱۰	۱۰	۱۰۰
جمع کل	۲۰	۱۰۰	۱۰۰	

در این بخش هر یک از سؤالات مصاحبه نسبت به تعداد فراوانی آن در ۲۰ نفر نمونه به تفکیک مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفت:

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.2008000.1396.9.1.3.9]

سوال اول پژوهش: چرا دانشجویان اقدام به تقلب یا تخلف می‌کنند؟

در این رابطه استادان دانشگاه‌های گیلان، علوم پزشکی، آزاد اسلامی و پیام نور و کارشناسان مسئول آموزشی و دانشجویی به اظهارنظر پرداخته‌اند و محورهای مختلفی را مدنظر قرار داده‌اند که برخی از مهم‌ترین علل اقدام به تقلب دانشجویان بر اساس کدگذاری موضوعی عبارت است از:

جدول۲: علل اقدام به تقلب دانشجویان براساس کد گذاری موضوعی

عدم تسلط بر موضوع درسی	کوتاهی در انجام تکالیف دانشجوئی	عدم آمادگی برای امتحان	عدم اجرای قوانین و مقررات	نداشتن انگیزه کافی	فضای جلسه امتحان	نبودن بلوغ اجتماعی کافی در دانشجویان
مدرک‌گرائی	نداشتن اعتمادبه‌نفس کافی	نمره گرایی	وسوسه‌های درونی	عدم آشنائی دانشجویان با وظایف محوله	شیطنت‌های طبیعی در دوران دانشجوئی	استرس ناشی از امتحان
خودنمائی	ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان	تدریس نامطلوب	نشان دادن روحیه شجاعت	مشکلات سیستم ارزشیابی و امتحان	اضطراب ناشی از نتیجه امتحان	عدم حضور مستمر در کلاس‌ها

به‌عنوان نمونه به بعضی از اظهارنظرهای استادان و کارشناسان مسئول آموزش در دانشگاه‌های فوق‌الذکر اشاره می شود:

جدول ۳: پردازش واژگانی پاسخ‌ها به پرسش شماره۱

پرسش۱: چرا دانشجویان اقدام به تقلب یا تخلف م‌کنند؟	نمونه‌های پاسخ پاسخگویان به سوالات	تحلیل واژه‌ها (درصد فراوانی)
استاد دانشگاه گیلان	«چون ملاک در جامعه امروز فقط داشتن مدرک است لذا هدف دانشجویان فقط گذراندن دروس هست. همچنین به دلیل این‌که انگیزه‌ای برای یادگیری ندارند لذا اقدام به تقلب می‌کنند.» (۲)	۱۰
استاد دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«دلایل متعددی وجود دارد و لیکن یکی از بارزترین	۱۵

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]

	دلایل، نظام آموزشی و ارزشیابی و اهمیت بیش‌ازحد به نمره در نظام آموزشی است.» (۳)	
استاد دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«عده‌ای از دانشجویان به دلیل نداشتن آمادگی در جلسه امتحان مجبور به تقلب می‌شوند اما افرادی هم به دلیل داشتن استرس امتحان و نداشتن اعتمادبه‌نفس و عدم اطمینان به علم خود ممکن است اقدام به تقلب بنمایند.» (۲)	۱۰
استاد دانشگاه پیام نور رشت	«چون در مورد امتحان اضطراب دارند و می‌ترسند قبول نشوند.» (۱)	۵
یکی از مسئولان آموزشی دانشگاه گیلان	«حجم زیاد دروس، ویژگی‌های خاص دروس که زمینه را برای تقلب فراهم می‌کنند و قوانین و مقرراتی که باعث بروز تقلب می‌شوند.» (۱)	۵
یک مسئول آموزشی دانشگاه علوم پزشکی	«به دلیل این‌که نظام آموزشی مبتنی بر نمره است نه مهارت.» (۱)	۵
مسئول آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«چون توانایی علمی ندارند و به دنبال گرفتن مدرک بدون علم هستند.» (۲)	۱۰
مسئول آموزشی دانشگاه پیام نور رشت	«عوامل مختلفی در این خصوص دخالت دارند که عبارت‌اند از:ذعدم توانایی دانشجویان در درک مطلب درسی و نیز ناتوانی در خواندن دروس در زمان امتحان؛ نحوه سؤال‌های طراحی‌شده (تستی بودن سؤال‌ها)؛ حجم زیاد مطالب درسی در سیستم پیام نور؛ و انبار کردن دروس و خواندن آن در شب امتحان‌ها.» (۲)	۱۰

با توجه به یافته های مربوط به سوال اول می توان گفت مفهوم محوری در پاسخ ها"عوامل روان شناختی،محیطی و اجتماعی" هستند.

سوال دوم پژوهش: تفاوت تقلب و تخلف چیست؟

در مورد تفاوت دو مفهوم تقلب و تخلف استادهای دانشگاه‌های گیلان، علوم پزشکی گیلان، آزاد اسلامی رشت و پیام نور و کارشناسان مسئول آموزش امور دانشجویی و آموزشی برخورد متفاوتی داشتند. مثلاً بعضی از آن‌ها

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.2008000.1396.9.1.3.9]

واقعاً تفاوت این دو را نمی‌دانستند. بعضی‌ها آن را مترادف می‌دانستند و بعضی دیگر به‌خوبی به تفاوت آن از زوایا و جوانب مختلف اشاره داشتند. در اینجا به بعضی از این دیدگاه‌ها به‌صورت مستقیم اشاره می‌شود :

جدول ٤: پردازش واژگانی پاسخ‌ها به پرسش شماره۲

پرسش۲: تفاوت تقلب و تخلف چیست؟	نمونه‌های پاسخ پاسخگویان به سوالات	تحلیل واژه‌ها (درصد فراوانی)
استاد دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«تقلب فعل یا عملی است که فرد دانسته مرتکب می‌شود ولی تخلف را می‌توان عدول از سلسله‌مراتب قانونی و گذر از مرزهای قراردادی تلقی کرد. تخلف بیشتر توسط ممتحن صورت می‌گیرد ولی تقلب توسط فرد آزمون‌شونده .» (۲)	۱۰
استاد دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«تخلف شامل حال همه امور می‌شود ولی تقلب صرفاً دانشجو را در برمی‌گیرد که دچار یاد زدگی و استفاده بی‌جا از امکانات شده است.» (۳)	۱۵
استاد دانشگاه پیام نور رشت	«تقلب معمولاً ندانسته و بدون این‌که دانشجو از عواقب آن باخبر باشد انجام می‌گیرد ولی تخلف یعنی خلاف کردن. درواقع دانشجو از عواقب ناشی از انجام این عمل آگاهی دارد و در این حال بازهم مرتکب آن عمل می‌شود .» (۲)	۱۰
مسئول آموزشی دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«تخلف جزئی از تقلب است به‌عبارت‌دیگر ممکن است تخلف انجام شود، مثلاً بردن تلفن همراه در جلسه امتحان؛ ولی تقلب انجام نشود یعنی از آن استفاده نشود.» (۱)	۵
مسئول آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«تقلب یعنی رونوشت مطالبی از روی متن و تخلف به معنی خلاف قانون رفتار کردن.» (۲)	۱۰
مسئول آموزشی دانشگاه پیام نور رشت	«تقلب یک نوع تخلف است.» (۲)	۱۰

با توجه به یافته های مربوط به سوال دوم می توان گفت مفهوم محوری در پاسخ ها"عملیاتی کردن مفاهیم تقلب و تخلف" بوده است.

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]

سوال سوم پژوهش: آیا دانشجویان با نگرش مثبت (مثلاً اگر تقلب کنی نتیجه می‌گیری(در مقایسه با دانشجویان با نگرش منفی (مثلاً اگر تقلب کنی کار خطایی انجام داده‌ای ولی مجبوری) بیشتر تقلب یا تخلف می‌کنند ؟ چرا؟

در مورد نگرش مثبت یا منفی دانشجویان نسبت به تخلف یا تقلب نیز دیدگاه‌های متعدد و متنوعی از سوی استادان دانشگاه‌های گیلان، علوم پزشکی، آزاد اسلامی و پیام نور مطرح‌شده که بعضی از مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

جدول۵: پردازش واژگانی پاسخ‌ها به پرسش شماره۳

پرسش۳: نگرش افراد در حین ارتکاب به تقلب	نمونه‌های پاسخ پاسخگویان به سوالات	تحلیل واژه‌ها (درصد فراوانی)
استاد دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«از آنجائی که دانشجویان بیشتر مایل به کسب نتیجه بهتر هستند لذا نگرش مثبت، دانشجو را بیشتر به تقلب ترغیب می‌کند.» (۲)	۱۰
دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«عموماً به نظر می‌رسد که باانگیزه مثبت اقدام به تقلب می‌شود و دلیل آن‌هم این است که به نتیجه کار خود که نمره گرفتن و یا گذراندن درس است ، فکر می‌کنند .» (۱)	۵
استاد دانشگاه پیام نور رشت	«دانشجویان چون احساس گناه ندارند به تقلب مبادرت می‌کنند .» (۱)	۵
کارشناس آموزشی دانشگاه گیلان	«نوع نگرش چندان فرق نمی‌کند. به نظر می‌رسد نگرش منفی بیشتر در مواقعی بروز می‌کند که اکثر دانشجویان زمانی تقلب می‌کنند که فکر می‌کنند از غافله عقب‌مانده‌اند .» (۲)	۱۰
کارشناس آموزشی دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«دانشجویان به این دلیل که زشتی کار و عواقب نامیمون تقلب برای آن‌ها از بین رفته است به تقلب و تخلف روی می‌آورند.» (۱)	۵
کارشناس آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«دانشجویان به دلیل این‌که به تقلب اعتقاد پیدا می‌کنند ، دست به تقلب زده یا تخلف می‌کنند.» (۲)	۱۰
کارشناس آموزشی دانشگاه پیام نور رشت	«دانشجوئی که مرتکب تقلب می‌شود معمولاً نگرش مثبت دارد. چون آن‌ها همواره به دلیل عدم مطالعه کافی و عدم یادگیری مطالب درسی ناچار به تقلب اقدام می‌کنند.» (۱)	۵

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.2008000.1396.9.1.3.9]

با توجه به یافته های مربوط به سوال سوم می‌توان گفت مفهوم محوری در پاسخ ها"تاثیر نگرش در کنش های فردی–اجتماعی" بوده است.

سوال چهارم پژوهش: دانشجویان متقلب یا متخلف چه ویژگی‌های شخصیتی دارند؟ توضیح دهید.

در مورد ویژگی‌های دانشجویان متقلب یا متخلف نیز دیدگاه‌های مختلفی ارائه گردید که دارای تنوع گسترده‌ای هست. در زیر بعضی از ویژگی‌های مطرح‌شده توسط استادان و کارشناسان مسئول آموزش دانشگاه‌های گیلان، علوم پزشکی گیلان، آزاد اسلامی رشت و پیام نور رشت اشاره می‌شود:

جدول ٦: پردازش واژگانی پاسخ‌ها به پرسش شماره٤

پرسش٤: دانشجویان متقلب یا متخلف چه ویژگی‌های شخصیتی دارند؟	نمونه‌های پاسخ پاسخگویان به سوالات	تحلیل واژه‌ها (درصد فراوانی)
استاد دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«عدم ثبات شخصیت و نداشتن اعتمادبه‌نفس از جمله ویژگی‌های بارز افراد متقلب است.» (۱)	۵
دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«غالباً افرادی که تقلب می‌کنند دارای اعتمادبه‌نفس بالا و البته شخصیت هنجارشکن هستند.» (۲)	۱۰
استاد دانشگاه پیام نور رشت	«افراد متقلب یا متخلف دارای خطرپذیری بالائی هستند.» (۳)	۱۵
کارشناس آموزشی دانشگاه گیلان	«درصد بالائی از این افراد ازلحاظ توانائی ذهنی پائین تر از حد متوسط می‌باشند و درک و فهم و نگهداری مطالب درسی برایشان مشکل است به‌عبارت‌دیگر استعداد پائین تری دارند.» (۱)	۵
کارشناس آموزشی دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«این‌ها افراد ضعیف‌النفسی هستند.» (۱)	۵
کارشناس آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«این افراد دارای درجات مختلفی از اختلالات شخصیتی می‌باشند و از مکانیزه‌های دفاعی استفاده می‌کنند .» (۲)	۱۰
کارشناس آموزشی دانشگاه پیام نور رشت	«این‌گونه دانشجویان همواره مضطرب بوده و به دلیل اجبار در انجام تقلب اصولاً پرخاشگر نیز هستند.» (۳)	۱۵

با توجه به یافته های مربوط به سوال چهارم می توان گفت مفهوم محوری در پاسخ ها"ویژگی های روان شناختی" بوده است.

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]

سوال پنجم پژوهش: آیا بین شیوه تدریس استاد با اقدام به تقلب یا تخلف رابطه دارد؟ چرا؟

در رابطه با پاسخ به این سؤال استادان و کارشناسان آموزشی پاسخ‌های جالب و قابل‌توجهی را ارائه کرده‌اند؛ که به مهم‌ترین آن‌ها در اینجا اشاره می‌شود:

جدول ۷: پردازش واژگانی پاسخ‌ها به پرسش شماره۵

پرسش۵: آیا بین شیوه تدریس استاد با اقدام به تقلب یا تخلف رابطه دارد؟	نمونه‌های پاسخ پاسخگویان به سوالات	**تحلیل واژه‌ها (درصد فراوانی)**
استاد دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«اگر استاد در دانشجویان ایجاد انگیزه کند و امتحان در حد تدریس او باشد اقدام به تقلب کاهش می‌یابد.» (۲)	۱۰
دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«تا حدی مربوط می‌شود . گاهی اوقات دانشجویان زرنگ نیز چون قادر به فهم مطلبی نمی‌شوند اقدام به این کار می‌کنند پس مدرسین باید دروس را به‌خوبی تفهیم کنند و بفهمانند.» (۲)	۱۰
استاد دانشگاه پیام نور رشت	«به‌طور غیرمستقیم شیوه تدریس استاد با اقدام به تقلب ارتباط دارد.» (۱)	۵
کارشناس آموزشی دانشگاه گیلان	«در مواردی دیده‌شده است که دانشجو یا دانشجویانی در دروس عمومی و یا تخصصی حتی محبوب‌ترین استاد نیز مرتکب تقلب شده‌اند پس نقش زیادی از طرف استاد قابل‌تصور نیست.» (۲)	۱۰
کارشناس آموزشی دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«مدیریت کردن کلاس توسط استاد نقش مهمی در کاهش تقلب و تخلف دارد.» (۱)	۵
کارشناس آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«انجام تخلف یا تقلب هیچ ربطی به شیوه تدریس ندارد، ولی اساتیدی که سخت‌گیری بیشتری دارند بیشتر با این امر مواجه می‌شوند .» (۲)	۱۰
کارشناس آموزشی دانشگاه پیام نور رشت	«اگر یک مدرس در ارائه مطالب درسی ناتوان باشد مطمئناً به دلیل عدم انتقال مطالب و عدم درک دانشجو از مفاهیم ارائه‌شده ، به‌ناچار به تقلب روی می‌آورند .» (۱)	۵

با توجه به یافته های مربوط به سوال پنجم می توان گفت مفهوم محوری در پاسخ ها"نحوه مدیریت و شیوه تدریس استادان" بوده است.

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.2008000.1396.9.1.3.9]

سوال ششم پژوهش: آیا بین محتوای دروس و اقدام به تقلب یا تخلف رابطه‌ای مشاهده می‌کنید؟ چرا؟

در مورد رابطه محتوای دروس و اقدام به تقلب یا تخلف موارد متعددی مطرح‌شده است که به بعضی از مهم‌ترین آن‌ها در زیر اشاره می‌شود:

جدول ۸: پردازش واژگانی پاسخ‌ها به پرسش شماره٦

پرسش٦: آیا بین محتوای دروس و اقدام به تقلب یا تخلف رابطه‌ای مشاهده می‌کنید؟	نمونه‌های پاسخ پاسخگویان به سوالات	تحلیل واژه‌ها (درصد فراوانی)
استاد دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«اگر محتویات یک درس پیچیده و یا مبهم باشد و از عهده درک دانشجو خارج گردد دانشجو به‌منظور عقب نماندن دست به تقلب می‌زند .» (۲)	۱۰
دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«بین محتوای دروس و اقدام به تقلب رابطه وجود ندارد چون در دروس مفهومی نسبت به دروسی که سؤال‌های امتحانی آن‌ها همراه با راه‌حل‌های طولانی است، تقلب راحت‌تر است.» (۳)	۱۵
استاد دانشگاه پیام نور رشت	«بعید است که بین محتوای دروس و اقدام به تقلب رابطه وجود داشته باشد.» (۲)	۱۰
کارشناس آموزشی دانشگاه گیلان	«تا حدودی رابطه بین محتوای دروس و اقدام به تقلب یا تخلف را می‌توان متصور شد و عمدتاً در درس‌های عمومی که دارای حجم زیاد و حفظ کردنی باشد ارتکاب به تقلب بیشتر است.» (۱)	۵
کارشناس آموزشی دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«دروسی که آزمون‌های آن فقط به محفوظات مربوط باشد در معرض تقلب بیشتری قرار دارند ولی در دروس مهارتی امکان تقلب کمتر است.» (۱)	۵
کارشناس آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«در دروس با حجم زیاد ضمن ایجاد خستگی و کسالت، موجبات تقلب و تخلف بیشتر فراهم است.» (۱)	۵
کارشناس آموزشی دانشگاه پیام نور رشت	«در دروسی که یادگیری و درک مفاهیم آنان مشکل است دانشجو به دلیل عدم درک این مفاهیم به‌ناچار رو به تقلب می‌آورد .» (۲)	۱۰

با توجه به یافته های مربوط به سوال ششم می توان گفت مفهوم محوری در پاسخ ها"رابطه محتوای درس و تقلب" بوده است.

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]

سوال هفتم پژوهش: آیا بین رشته تحصیلی، نوع موسسه آموزش عالی، سن، جنسیت و اقدام به تقلب یا تخلف رابطه وجود دارد؟ چرا؟

در رابطه با ارتباط بین رشته تحصیلی، نوع موسسه آموزش عالی، سن، جنسیت و اقدام به تقلب یا تخلف نظرات گوناگونی از سوی استادان، کارشناسان مسئول آموزش و مدیران حوزه‌های مختلف آموزشی و دانشجوئی ارائه گردید که بعضی از مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

جدول ۹: پردازش واژگانی پاسخ‌ها به پرسش شماره۷

پرسش۷: آیا بین رشته تحصیلی، نوع موسسه آموزش عالی، سن، جنسیت و اقدام به تقلب یا تخلف رابطه وجود دارد؟	نمونه‌های پاسخ پاسخگویان به سوالات	تحلیل واژه‌ها (درصد فراوانی)
استاد دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«در رشته‌هایی که مفاهیم ساده‌تر باشد و یا موسسه آموزشی سخت‌گیری کمتری اعمال کند و نیز در سنین کمتر به دلیل روحیه جوانی و ریسک‌پذیری احتمال تقلب بیشتر است ولی در مورد جنسیت تفاوتی وجود ندارد.» (۳)	۱۰
دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«در مؤسسات آموزش عالی که ضوابط و مقررات خاصی وجود نداشته باشد و در افراد کم سن سال بیشتر تقلب صورت می‌گیرد .» (۲)	۱۰
استاد دانشگاه پیام نور رشت	«در رشته‌هایی که نیاز به اندیشیدن دارند، در افرادی که سن بالاتر دارند و افراد مذکر بیشتر است.» (۱)	۵
کارشناس آموزشی دانشگاه گیلان	«این موضوع نیاز به تحقیق دارد.» (۲)	۱۰
کارشناس آموزشی دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«در افرادی که در جستجوی مدارک بالاتر هستند و نیز افراد نالایقی که به دنبال صرفاً کسب مدرک و نمره هستند تلاش برای تقلب بیشتر است و این چندان تفاوتی در جنس و سن ندارد.» (۱)	۵
کارشناس آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«تقلب در سنین بالاتر و در علوم انسانی بیشتر است ولی ازنظر نوع موسسه آموزش عالی تفاوت چندانی وجود ندارد.» (۲)	۱۰
کارشناس آموزشی دانشگاه پیام نور رشت	«معمولاً افراد جوان‌تر و آقایان بیشتر مرتکب تقلب می‌شوند .» (۲)	۱۰

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.2008000.1396.9.1.3.9]

با توجه به یافته های مربوط به سوال هفتم می توان گفت مفهوم محوری در پاسخ ها"ویژگیهای جمعیت شناختی" بوده است.

سوال هشتم پژوهش: چه ارتباطی بین وجود اضطراب و اقدام به تقلب یا تخلف در دانشجویان مشاهده می‌کنید ؟

در مورد رابطه بین وجود اضطراب و اقدام به تقلب یا تخلف در دانشجویان، اظهارنظرهای متنوعی از طرف استادان دانشگاه‌های گیلان، علوم پزشکی گیلان، آزاد اسلامی رشت و پیام نور رشت کارشناسان مسئول آموزش و مدیران حوزه‌های مختلف آموزشی و دانشجوئی صورت گرفت که مهم‌ترین آن‌ها به‌طورکلی عبارت‌اند از:

جدول ۱۰: پردازش واژگانی پاسخ‌ها به پرسش شماره۸

پرسش۸: چه ارتباطی بین وجود اضطراب و اقدام به تقلب یا تخلف در دانشجویان مشاهده می‌کنید ؟	نمونه‌های پاسخ پاسخگویان به سوالات	تحلیل واژه‌ها (درصد فراوانی)
استاد دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«معمولاً مسلط نبودن بر درس موجب اضطراب می‌شود و برای به وجود نیامدن اضطراب و یا از بین بردن آن افراد به تقلب دست می‌زنند .» (۳)	۱۵
دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«معمولاً اضطراب موجود در این دسته از دانشجویان ناشی از حضور در جلسه آزمون است نه به علت عمل تقلبی که می‌خواهند انجام بدهند. آن‌ها برای انجام تقلب از قبل تصمیم گرفته‌اند و برای رسیدن به نتیجه انجام آن، به آرامش دست پیداکرده‌اند . شاید بهتر باشد به‌جای اضطراب در تقلب از دست‌پاچگی و عجله استفاده شود که این امر موجب لو رفتن اکثر متقلبین می‌شود .» (۳)	۱۵
استاد دانشگاه پیام نور رشت	«بین اضطراب و ارتکاب به تقلب رابطه مستقیم وجود دارد یعنی دانشجوی مضطرب اقدام به تقلب می‌کند .» (۲)	۱۰
کارشناس آموزشی دانشگاه گیلان	«اضطراب اگر جدی باشد به همان شکل در یادگیری تأثیر منفی دارد و این تأثیر منفی خود را در ارتکاب به تقلب یا تخلف نشان می‌دهد.» (۳)	۱۵
کارشناس آموزشی دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«دانشجوئی که اضطراب دارد معمولاً نمی‌تواند تقلب کند.» (۱)	۵

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]

کارشناس آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«دانشجویان مضطرب به دلیل این‌که امکان فراگیری در آن‌ها کمتر است بیشتر دچار تقلب می‌شوند.» (۲)	۱۰
کارشناس آموزشی دانشگاه پیام نور رشت	«ترس از امتحان، حجم زیاد مطالب درسی و موارد مشابه آن موجب بروز اضطراب می‌شوند و همه این‌ها زمینه را برای تقلب فراهم می‌کنند .» (۲)	۱۰

با توجه به یافته های مربوط به سوال هشتم می توان گفت مفهوم محوری در پاسخ ها"رابطه اضطراب و تقلب" بوده است.

سوال نهم پژوهش: آیا تقلب یا تخلف را می‌توان از سیستم آموزشی حذف کرد؟ چگونه؟

در رابطه با این سؤال نیز نظرات و ویژگی‌های متعدد و متنوعی مدنظر استادان و کارشناسان مسئول آموزشی در دانشگاه‌های مختلف و تحت مطالعه ابراز گردید که به بعضی از مهم‌ترین آن‌ها در زیر اشاره می‌شود :

جدول ۱۱: پردازش واژگانی پاسخ‌ها به پرسش شماره۹

پرسش۹: **آیا تقلب یا تخلف را می‌توان از سیستم آموزشی حذف کرد؟**	نمونه‌های پاسخ پاسخگویان به سوالات	تحلیل واژه‌ها (درصد فراوانی)
استاد دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«مانند کشورهای پیشرفته، باید به سمت پروژه‌ای کردن دروس و کم کردن اهمیت امتحان حرکت کنیم».(۲)	۱۰
دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«تا حدودی می‌توان تقلب را از سیستم آموزشی حذف کرد. اگر ارزیابی دانشجو را منوط به امتحان نهائی نکنیم در کاهش تقلب مؤثر خواهد بود.» (۲)	۱۰
استاد دانشگاه پیام نور رشت	«می‌توان با در نظر گرفتن تمهیداتی در برگزاری امتحان آن را کم کرد.» (۱)	۵
کارشناس آموزشی دانشگاه گیلان	«خیر نمی‌توان آن را حذف کرد ولی با جهد و کوشش فراوان و تغییر در سیستم آزمون‌ها و بررسی وضعیت دانشجویان در طول تحصیل بتوان آن را کاهش داد.» (۲)	۱۰
کارشناس آموزشی دانشگاه علوم پزشکی گیلان	«نمی‌دانم که این امکان وجود دارد که بتوان آن را از سیستم آموزشی حذف کرد.» (۱)	۵

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.2008000.1396.9.1.3.9]

کارشناس آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی رشت	«با نزدیک شدن به استانداردهای آموزشی در تمام زمینه‌ها می‌توان تا حدود زیادی میزان آن را کاهش داد ولی نمی‌توان آن را حذف کرد.» (۱)	۵
کارشناس آموزشی دانشگاه پیام نور رشت	«اصولاً در هر دوره زمانی، تعدادی از افراد وجود دارند که مرتکب تقلب می‌شوند شاید اعمال سخت‌گیرانه در ایام امتحانات باعث کاهش آن شود.» (۲)	

با توجه به یافته های مربوط به سوال نهم می توان گفت مفهوم محوری در پاسخ ها"عوامل کاهنده تقلب" بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی این مقاله بررسی جامعه‌شناختی موضوع تقلب توسط دانشجویان و شناخت علل این مسئله از نگاه استادان دانشگاه و کارشناسان مسئول آموزش دانشگاه‌های سطح شهر رشت بود. این پژوهش با تحقیق علیخواه (۱۳۹۳) (که تحت عنوان تقلب در امتحان؛ نگاهی از درون به بررسی تقلب در امتحان در پی ریشه‌یابی دلایل تقلب، از نظریه تکنیک‌های خنثی‌سازی سایکز و ماتزا استفاده کرده است که نتایج یافته‌ها حاکی از آن است که امتحانات در سیستم آموزشی کشورمان از یک مسئله سنجشی به یک مسئله ارزشی تبدیل‌شده است و این تبدیل نابجا عاملی در افزایش میزان تقلب در بین دانشجویان شده است) هم‌جهت است.

در رابطه با علل اقدام به تقلب دانشجویان، استادان دانشگاه‌های گیلان، علوم پزشکی، آزاد اسلامی و پیام نور و کارشناسان مسئول اموزشی به اظهارنظر پرداخته‌اند و محورهای مختلفی را مدنظر قرار داده‌اند . مواردی نظیر: عوامل روانی –محیطی- اجتماعی، توجه به معنا شناسی مفاهیم، تاثیر نگرش در کنش های فردی-اجتماعی، ویژگی‌های روان شناختی، نحوه مدیریت و شیوه تدریس استادان، رابطه محتوای درس و تقلب، ویژگیهای جمعیت شناختی، رابطه اضطراب و تقلب، توجه به عوامل کاهنده تقلب ازجمله این مفاهیم محوری بودند. با توجه به مفاهیم محوری کشف شده در یافته های پژوهش حاضر، می توان گفت این نتایج با یافته های پژوهش های زیر همسو است:

(همتی و کریمی،۱۳۹۵)از نظر مفهوم محوری (توجه به معنا شناسی مفاهیم) که به مفهوم بی اخلاقی علمی رسیده اند.

همینطور (علیوردی‌نیا و همکاران،۱۳۹٤)از نظر مفهوم محوری(تاثیر نگرش در کنش ها) که تاثیر یادگیری اجتماعی و عوامل پاداش دهنده را مطرح نموده اند. پژوهش(استانکلو، ۲۰۱۲) از نظر مفهوم محوری(عوامل روانی-محیطی-اجتماعی) که به مفهوم گرایش های عاطفی در شرایط شرم آور نظیر تقلب، اشاره نموده است و

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]

پژوهش(لاورا، ۲۰۱٤) از نظر مفهوم (ویژگی های روان شناختی) که از جمله یافته های پژوهش وی مفاهیم،روابط میان شخصی ارزش ها و عزت نفس و تسلط بوده است.

یکی از موضوعات قابل توجه جدیدی که در نتایج پژوهش حاضر کشف شد،می توان به شکل گیری پدیده ای تحت عنوان"سازگاری ارزشی" اشاره نمود.به گونه ای که به نظر می رسد اگر در این مو رد اسیب شناسی فرهنگی صورت نگیرد، دانشجویان به تدریج "تقلب" را نوعی سازگاری ارزشی خواهند دانست، بدین معنی که در جمع خود و سایر گروههای جامعه،تقلب را نوعی کنش پاداش دهنده تلقی می نمایند.بنا براین کنش های توام با موفقیت،هیجان و تشویق دوستان و گروههای مرجع از جمله موارد پاداش دهنده خواهند بود. تحلیل نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اقدام به تقلب خود پیامد ناشی از عوامل مهمی است

عدم اگاهی کافی از پیامد های رفتار های نابهنجار علمی یکی از این عوامل است. دانشگاهها به دلیل ارائه ظرفیت های لازم برای انواع تبادلات علمی و برقراری اجتماعات علمی گوناگون، زمینه واقعی شکل‌گیری و انتقال معرفت علمی به شمار می‌آیند و در نتیجه نیروی اخلاقی و انرژی عاطفی برای فعالیت‌های اثر بخش آموزشی و پژوهشی را فراهم میآورند. پیشرفت علمی گه در تولید دانش وتربیت موثر دانشجویان خود را نشان می‌دهد، تنها با تاکید بر زمینه‌های شناختی و فردی اتفاق نمی‌افتد، ارتقای کیفیت هنجاری در فضای کنشگران علمی نیز از موارد بسیار مهم است. مشاهده تناقض های موجود بین هنجارهای ذهنی ارائه شده توسط کنشگران علمی نظیر استادان و کارکنان فضای دانشگاهها و رفتار های عملی نا همگون با هنجار ها در آنان منجر به تقویت احساس دو گانگی و گرایش به سمت هنجارهای ضد علمی در میان دانشجویان خواهد شد. به نظر می‌رسد تحلیل اسیب شناختی ساختارهای تعا ملاتی و ارتباطاتی در فضای اجتماعی علم ضروری باشد.

از عوامل دیگر می توان به تاثیرات فرسودگی تحصیلی بر عملکرد دانشجویان اشاره نمود. احساس فرسودگی تحصیلی که خود در مواردی مانند کاهش تعهد دانشجویان نسبت به انجام کار های اموزشی،کاهش علاقه به ادامه تحصیل و کاهش میزان مشارکت علمی دانشجو پس از فارغ التحصیل شدن، نمایان می شود خود بر ویژگیهای فردی دانشجویان نظیر خستگی هیجانی، زوال شخصیت و خود کارامدی منفی تاثیر می‌گذارد و در نهایت زمینه بروز اقداماتی مانند تقلب را فراهم می آورد.

همچنین می‌توان به عواملی نظیر فقدان مکانیزم های کارامد پاداش دهنده در زمینه تقویت هنجارهای مثبت در فضای کنشگران علمی، نادیده گرفتن بررسی اسیب شناختی گسترش روحیه مصرف‌گرایی در فضای دانشگاهها،کمرنگ بودن اهمیت الگوسازی فرهنگی در زمینه پیامدهای زیان بار تقلب و عدم توجه به کاربرد انواع رسانه‌ها در همین بخش، توزیع نا عادلانه امتیازهای علمی در فضای کنشگران علم، اشاره نمود که همگی در یک فرایند اجتماعی در محیط دانشگاهی و در بسیاری از موارد ممکن است به شکل‌گیری اقداماتی نظیر

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.2008000.1396.9.1.3.9]

تقلب منجر شوند. با توجه به یافته‌های پژوهش و زوایای پنهان در پژوهش‌های پیشین می توان به چند پیشنهاد کاربردی و اجرایی در این زمینه اشاره نمود:

_با توجه به اهمیت روابط دانشجویان با دوستان و استادان خود و تاثیر گذاری این روابط در افزایش موفقیت تحصیلی و بهبود ارزیابی انان از خویشتن، انواع اموزش های دانشگاهی می تواند از شیوه‌های فرد گرایانه و یا تعاملات اندک در کلاس درس به آموزش‌های اجتماعی و یادگیری جمعی و عملی مفاهیمی نظیر اخلاق کار علمی، فرهنگ صداقت علمی، بازدارندگی نسبت به بی اخلاقی علمی وهنجار های تولید کننده ان در فضای مناسبات گسترده‌تر انسانی تبدیل شود.

_تقویت نظام های نگهداشت منابع انسانی و حفظ سرمایه‌های اجتماعی در دانشگاهها می‌تواند در کاهش بروز اقداماتی مانند تقلب در دانشگاهها موثر باشد.این فرایند تقویت می تواند از طریق طراحی شیوه ها یی نظیرگسترش اعتماد سازی در بین دانشجویان نسبت به دانشگاه و فضای کنشگری علمی در ان،افزایش روحیه مشارکت پذیری علمی و کمک به تراکم بیشتر تولید دانش در انان،ارتقای انسجام گروهی علمی در بین دانشجویان و شکل‌گیری پدیده "ما دانشجویان"،انجام شود.

_توجه بیشتر به مکانیزم‌های خود کنترلی در بین دانشجویان، بخشی از این فرایند خود در ادامه شکل‌گیری پدیده"ما دانشجویان"بوجود می‌آید یعنی خود دانشجویان ناظر عملکرد های خویش و سایر دانشجویان هستند. بخش دیگری از این فرایند توسط آموزش های کاربردی دانشگاهی و نحوه استفاده از انواع رسانه‌ها می‌تواند صورت گیرد. این آموزش‌ها در زمینه باز اندیشی هنجارهای مثبت علمی در فرد، خود منجر به تقویت مکانیزم-های خود کنترلی و کاهش بروز پدیده‌هایی به مانند تقلب در میان دانشجویان، خواهد شد.

منابع

_امینی، میترا، پریزاد، مرجان، ریواز، سارا، ثاقب، محمد مهدی، ریواز، مژده(۱۳۹٤)، مقایسه نگرش و عملکرد دانشجویان پزشکی مقطع بالینی دانشکده پزشکی شیراز در زمینه انواع تقلب دانشگاهی(تقلب در امتحان، تقلب در بالین و تقلب در نوشتن پژوهش و مقاله)، مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، دوره دوازدهم، شماره۵: ٦١٧-٦٠٩.

_جان ای، گلاور. راجراچ. برونینگ (۱۳۷۵) روانشناس تربیتی (اصول و کاربرد آن)، ترجمه علینقی خرازی. مرکز نشر دانشگاهی.

_خامسان، احمد، امیری، محمد اصغر (۱۳۹۰)، بررسی تقلب تحصیلی در میان دانشجویان دختر و پسر، فصلنامه اخلاق در علوم فناوری، سال ششم، شماره اول.

_ذاکرصالحی، غلامرضا (۱۳۸۳)، درآمدی بر جامعه شناسی آموزش عالی، تهران، انتشارات کویر.

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]

_صادقی، عباس، افقی، نادر، بنا پور حمیدی، محمدحسن (۱۳۹۰)، «بررسی عوامل مؤثر بر انجام تقلب در بین دانشجویان مؤسسات آموزش عالی شهر رشت» طرح پژوهشی دانشگاه گیلان.

_علیخواه، فردین، بولاغی، مهدی، یاقوتی، هدا (۱۳۹۳)، تقلب در امتحان؛ نگاهی از درون (مطالعه‌ای در بین دانشجویان دانشگاه گیلان)، راهبرد فرهنگ، شماره بیست و هفتم.

_علیوردی‌نیا، اکبر، جانعلیزاده، حیدر، عمرانی دهکهان، سجاد (۱۳۹٤)، بررسی نقش یادگیری اجتماعی در تقلب دانشگاهی، مسائل اجتماعی ایران، سال ششم، شماره۲:۷۱-۱۰۳.

_فعلی، سعید، صفرپور، سعید، رسولی آذر، سلیمان (۱۳۹۳)، عوامل موثر بر تقلب دانشجویان در آزمونهای دانشگاهی، فصلنامه پژوهش وبرنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره۷۱: ۷۷-۵۷.

_معین، محمد (۱۳٦۲) فرهنگ فارسی، تهران انتشارات امیرکبیر. جلد اول.

_میر شریفا، سید مهدی (۱۳۸۲)، نقش ستیزه‌های خانواده در ایجاد کودکان خیابانی. چکیده مقالات همایش امنیت اجتماعی، اسفند.

_نیک گهر، عبدالحسین (۱۳۸۳)، مبانی جامعه‌شناسی ، تهران، انتشارات توتیا.

_همتی، رضا، کریمی، سحر، ، زمانی، بی‌بی عشرت (۱۳۹۵)، بی اخلاقی در میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی، فصلنامه اخلاق در علوم انسانی، سال دوازدهم، شماره۲: ۱۱٦-۱۰۵.

_Batool, S, Abbas, A, & Naeemi, Z. (۲۰۰۱). Cheating behavior among undergraduate students. International Journal of Business and Social Science, ۲(۳).

_Brimble M, Stevenson P (۲۰۰۵). Perceptions of the prevalence and seriousness of academic dishonesty in Australian Universities. The Australian Educational Researcher ۳۲(۳).

_Brown.F.B.(۱۹۷٦). Principles Of Educational And Psychological Testing. ۲nd ed. New york: Holt, Rinehart Winston.

_Cummings, R., Maddux, C. D., Harlow, S., & Dyas, L. (۲۰۰۲). Academic misconduct in ndergraduate teacher education students and its relationship to their principled moral reasoning. Journal of Instructional Psychology, ۲۹(٤).

_Farnese, M. L.; C. Tramontano; R. Fida & M. Paciello. (۲۰۱۱). Cheating Behaviors in Academic Context: Does Academic Moral Disengagement Matter? International Conference on Educaion and Educational Psychology (ICEEPSY ۲۰۱۱). Procedia Social Behavioral Science.

_Gerdeman RD (۲۰۰۰). Academic Dishonesty and the community College. Available at ERIC)ED٤٤٧٨٤٠: http://www.eric.ed.gov): Retrieved ۲۰۰۹/۹/۲۰.

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]

_Jensen.L.A., Arnett.J.J., Feldman.S.S., Cauffman.E. ۲۰۰۲. It's Wrong, But Everybody Does It: Academic Dishonesty among High School and College Students. Contemporary Educational Psychology, Volume ۲۷, Number ۲ . pp. ۲۰۹-۲۲۸(۲۰).

_Kerkvliet, J. (۱۹۹٤). Cheating by economics students: A comparison of survey results. The Journal of Economic Education, ۲٥.

_Laura Teodora, D (۲۰۱٤). Academic cheating in college student: relations among personal values, self-esteem and mastery, Procedia- Social and Behavioral Science ۱۸۷, Available online at www.sciencedirect.com.

_McCabe, D. L. & L. K. Trevino. (۱۹۹۷).Individual and Contextual Influence on Academic Dishonesty: A Multicampus Investigation. Research in Higher Education.

_McCabe, D. L., Trevino, L. K., & Butterfield, K. D. (۲۰۰۱); Cheating in academic institutions: A decade of research. Ethics & Behavior, ۱۱(۳).

_Miranda MS. Freire C. (۲۰۱۱). Academic dishonesty: understanding how undergraduate students think & act. Braga, Portugal: ISATT Conference in University of Minho.

_Nowell, C., & Laufer, D. (۱۹۹۷). Undergraduate students cheating in the fields of business and economics. The Journal of Economic Education, ۲۸.

_Park C. (۲۰۰۳). In other (people's) words: plagiarism by University students-literature and lessons. Assessment and Evaluation in Higher Education; ۲۸ (٥): ٤۷۱-٤۸۸.

_Rettinger DA, Jordan AE (۲۰۰٥). The Relations among Religion, Motivation, and college cheating: A Natural Experiment. Ethics & Behavior ۱٥(۲).

_Run-Xian, Z., & Xiao-Pin, Z. (۲۰۰۷). On the cause of university students cheating phenomenon from the perspective of Albert Banduras reciprocal determinism. US-China Education Review, ٤(٥).

_Stanculescu, E (۲۰۱۲). Affective Tendencies in Embarrasing Situations and Academic Cheating Behavior, Procedia- Social and Behavioral Sciences ۷۸.

_Stern, E. B., & Havlicek, L. (۱۹۸٦). Academic misconduct: Results of faculty and ndergraduate student surveys. Journal of Allied Health, ۱٥(۲).

_Teixeira AC, Rocha MF. (۲۰۱۰). Academic misconduct in Portugal: results from a large scale survey to University economics/business students. Journal of Academic Ethics; ۸ (۱): ۲۱-٤۱.

_Thorpe.MF., Reed.BD., Pittenger.DJ(۱۹۹۹.) Cheating The Researcher. A Study Of The Relation Between Personality measures and self- reported cheating.College student Journal.

_Wideman, M. A. (۲۰۰۸). Academic dishonesty in postsecondary education: A literature review. Transformative Dialogues: Teaching & Learning Journal, ۲(۱).

[Downloaded from ihej.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.20088000.1396.9.1.3.9]